

AKILLI YÖNETİŞİM

Yrd. Doç. Dr. Hüseyin BAYRAKTAR¹, Dursun Yıldırım BAYAR², *Betül KASAP*³, *Bestami KARA*⁴,
*Harun BADEM*⁵

¹ Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü, 06530, Çankaya, Ankara, huseyin.bayraktar@csb.gov.tr

² Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü, 06530, Çankaya, Ankara, dyildirim.bayar@csb.gov.tr

³ Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü, 06530, Çankaya, Ankara, betul.kasap@csb.gov.tr

⁴ Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü, 06530, Çankaya, Ankara, bestami.kara@csb.gov.tr

⁵ Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü, 06530, Çankaya, Ankara, harun.badem@csb.gov.tr

ÖZET

Ülkemizde akıllı şehir politikalarına ulusal katmanda bütüncül bir bakış açısı getirerek ulusal politikalarla uyumlu şekilde yatırımları güvence altına almak amacıyla 2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Strateji ve Eylem Planı hazırlanmıştır. 2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı kapsamında tanımlanan eylemlerin, görev ve sorumlulukların gerçekleştirilmesine ulusal ölçekte katkı sağlanması ve başta yerel yönetimlerimiz olmak üzere tüm paydaşların kapasitesinin artırılması amacıyla "Akıllı Şehirler Kapasite Geliştirme ve Rehberlik Projesi" T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü tarafından hayata geçirilmiştir. Proje kapsamında hazırlanan akıllı şehir külliyatında Akıllı Yönetişim konusu kapsamlı bir şekilde ele alınmış, bu konuda eğitim kitabı, video ve sunumlar hazırlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Akıllı Şehirler, Akıllı Yönetişim, Katılımcılık, Kapsayıcılık

ABSTRACT SMART GOVERNANCE

The 2020-2023 National Smart Cities Strategy and Action Plan has been prepared in order to assure investments in line with national policies by bringing a holistic perspective to smart city policies at the national level in our country. Smart Cities Capacity Building and Guidance Project was implemented by the General Directorate of Geographic Information Systems of the Ministry of Environment, Urbanization and Climate Change, in order to contribute to the realization of the actions, duties and responsibilities that are defined within the scope of the 2020-2023 National Smart Cities Strategy and Action Plan, and to increase the capacity of all stakeholders, especially municipalities. In the smart city collection prepared within the scope of the project, the issue of Smart Governance was comprehensively discussed, and a training book, videos and presentations were prepared on this subject.

Keywords: Smart Cities, Smart Governance, Participation, Inclusiveness

1. GİRİŞ

Akıllı şehir politikalarına ulusal katmanda bütüncül bir bakış getirerek birlikte çalışabilme yetisi kazanmak, belirlenen politikalarla uyumlu yatırımları önceliklendirerek yatırımların doğru proje ve faaliyetlerle uygulandığını güvence altına almak amacıyla ulusal ihtiyaçları ve öncelikleri bütüncül olarak göz önünde bulunduran, ekosistem paydaşlarının ortak aklı ile inşa edilen 2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı hazırlanmıştır.

Akıllı Yönetişim 2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planında 16 akıllı şehir bileşeninden biri olarak yer almaktadır. Yerel yönetimler çalışmalarını şehir sakinlerinin huzuru ve memnuniyeti için gerçekleştirirler. Bunun için öncelikle şehir sakinlerinin ne arzu ettiklerini bilmeleri gerekir. Bu bağlamda yönetişimin akıllı şehir felsefesinin temelini oluşturduğunu söylemek mümkün. Bu çalışma vatandaşların yönetime katılmalarını tüm boyutlarıyla ele almaktadır.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde ortaya çıkan yeni gelişmeler şehirlerin ekonomisini, sosyal ve kültürel hayatını, mimarisini, siyasi ve yönetsel yapısını da içerecek biçimde çok yönlü ve bütüncül bir değişimi işaret etmektedir. Günümüzde bu değişim sürecini anlatmak üzere yaygın bir şekilde "akıllı şehir yönetişimi" kavramı kullanılmaktadır.

Akıllı şehir yönetişimi, bilgi ve iletişim teknolojilerinin sağladığı çözümleri, odağına insanı alarak, kentsel paydaşlarla birlikte katılımcılık, açıklık ve sürdürülebilirlik ilkelerine dayalı olarak şehirlerin tasarlanmasını, yerel hizmetlerin sunulmasını ve politikaların geliştirilmesini ifade etmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki yenilikçi çözümlerin, şehirlerin yönetimine eklenmesi ve böylece kentsel sorunların daha hızlı, etkili ve katılımcı yöntemlerle çözülmesi beklenmektedir.

1.1 Yönetişim

Yönetişim; Akıllı Şehirler alanında ihtiyaç duyulan paydaşlar arasında şehir çapında liderliği kuvvetlendirmek, etkinleştirmek ve sürdürülebilirliği sağlamak için etkili yolları bulmak amacıyla gerçekleştirilen yönetim düzenlemelerine yönelik faaliyetlerdir. Akıllı yönetişimle; şehirlerin güncel sorunları ve ileride ortaya çıkması

muhtemel sorunlarını tespit etmek, elde edilen veriler sayesinde anında çözüm üretebilmek, hem sosyal hem de dijital yönden planlama yapabilmek, meydana gelen sorunları verileri kullanarak öngörebilmek, soruna anında ve pratik çözümler bulabilmek, şehir yönetiminde bulunan küçük yapılar arasında koordinasyon sağlayabilmek, hizmet ve yenilikler üretebilir hale gelmek amaçlanmıştır.

Yönetişim ayrıca, hükümet etme anlamındaki “yönetim” kavramının yerini doldurmak üzere ortaya çıkmış yeni bir kavramdır. Hükümet etme anlamındaki “yönetim”, hiyerarşik nitelikteki bürokratik yapıya dayalı yönetim modeliyken; yönetişim, yönetim sürecinde rol oynayan aktörler ve örgütler arasındaki etkileşim, formel ya da resmi sıfatı bulunmayan kişi, grup ve kuruluşların katılımıyla, hiyerarşik bürokratik yapı yanında, hükümet dışı aktörlerin de yönetim faaliyetinde yer aldığı yönetim modelidir (Batal, 2010). Günümüzde, kamu yönetiminde katılımcılığa ve ortaklıklara dayalı “çok aktörlü yönetim” anlayışını ifade etmek için yönetişim kavramı kullanılmaktadır.

Yönetişim ilkesi ile kamuoyunu ilgilendiren kararların alınmasında, karardan etkilenecek tüm tarafların dahil edilmesi sağlanacak, böylece merkezi ve yerel yönetimlerin yanı sıra sivil toplum kuruluşlarının kendilerini ilgilendiren konularda söz söyleyebilmelerinin önü açılmış olacaktır. (Uğur, 1997:77) Yönetişim, bir grubun ortak faaliyetlerini yönlendiren ve sınırlandıran hem resmi hem de gayri resmi süreçleri ve kurumları ifade eder. Hükümet onun, yetki ile hareket eden ve resmi yükümlülükler yaratan alt kümesidir. Bu bağlamda yönetişimin mutlaka hükümetler tarafından yürütülmesine gerek yoktur. Özel şirketler, dernekler, sivil toplum kuruluşları (STK) ve STK'ların dernekleri, çoğunlukla hükümet organları ile birlikte bazen de hükümet yetkisi olmadan yönetişim oluşturmak için faaliyette bulunurlar (Akt. Kaygısız, 2017: 67).

Yönetim olgusu toplumsal yaşam içinde küçük büyük tüm gruplarda, biçimsel ya da biçimsel olmayan gruplarda, başkalarını etkilemek ya da başkalarıyla iş birliği yaparak belli amaç/amaçları gerçekleştirmek için yürütülen faaliyetleri anlatmaktadır. Kısaca yönetişim; en küçük sosyal birim aileden başlayarak en büyük siyasal otorite devlete kadar farklı düzeylerde yürütülen faaliyetler bütünü olarak tanımlanabilir (Batal, 2010).

1.2 Ulusal Akıllı Şehir Politikaları ve Akıllı Yönetişim

2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı kapsamında belirlenen tanıma göre akıllı şehirler; Paydaşlar arası iş birliği ile hayata geçirilen, yeni teknolojileri ve yenilikçi yaklaşımları kullanan, veri ve uzmanlığa dayalı olarak gerçekleştirilen ve gelecekteki problem ve ihtiyaçları öngörerek hayata değer katan çözümler üreten daha yaşanabilir ve sürdürülebilir şehirlerdir.

Bu tanım çerçevesinde şehirlerin küresel olarak birbirine bağlı bir ekonomide rekabet etme ve şehir sakinlerinin refahını sürdürülebilir bir şekilde sağlayabilme ihtiyacı ülkeleri ve şehirleri yeni teknoloji ve yenilikçi yaklaşımları değerlendirmeye yönlendirmektedir. Bu motivasyon, söz konusu teknoloji ve yaklaşımların getirdiği karmaşıklık ve değişim hızı, geleneksel silo çözümleri geliştiren ekosistem paydaşlarını zorlamakta, şehir çözümlerinin bütüncül ve sistematik olarak ele alınması ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır.

Bir şehrin geleneksel yönetişim modeli, genellikle kullanıcı ihtiyaçları etrafında inşa edilmeyen, birlikte işlemeyen dikey silolar olarak çalışan işlevsel yönelimli hizmet sağlayıcılarına dayanmaktadır. Akıllı Şehirlerin, bu dikey silolar arasında yenilik ve iş birliğini teşvik eden yeni işletim modelleri geliştirmeleri ihtiyacı bulunmaktadır. Bu durumda şehir sakini ve iş dünyasının, kendi ihtiyaçlarını karşılayan kesintisiz ve bağlantılı bir hizmet almak yerine her bir silo ile ayrı ayrı iletişime geçmek zorunluluğu bulunmaktadır. Bununla birlikte veri ve uzmanlık, bu silolar içinde kalmış olup bu durum şehir genelinde iş birliği ve yenilik potansiyelini ve veri ve uzmanlığın şehrin değişim hızını artırma potansiyelini kullanmasını sınırlamaktadır. Akıllı Şehir bu potansiyeli değerlendiren son zamanlarda ülkemizde ve dünyada önem kazanan bir yaklaşım olarak ön plana çıkmaktadır. Daha iyi yaşam alanları oluşturmak ve hayata değer katan şehirler inşa etmek amacıyla Akıllı Şehir alanındaki çalışmalar ivme kazanmıştır. Akıllı şehir yatırımları çoğunlukla pahalı teknoloji yatırımları olarak görülmekle beraber günümüzdeki arz talep ve teknolojinin yaygınlaşma koşulları maliyetleri düşürmektedir. Diğer yandan çok düşük maliyetlerle bir çok akıllı şehir çözümü gerçekleştirilebilmektedir. Harcanan paranın hedeflenen etkiyi yaratabilmesi iyi bir planlama ve dönüşüm yolculuğunun her aşamasında etkili bir yönetime bağlıdır. Dünya'daki başarılı ve başarısız örnekler bakıldığında, akıllı şehir dönüşümü yolculuğunda bazı faktörler başarı açısından kritik görünmektedir:

Ulusal Akıllı Şehir Strateji ve Eylem Planında tanımlandığı gibi Akıllı Yönetişim ile sağlanmak istenenler şunlardır:

- Yerel yönetimlerin dijital olgunluk seviyesinin artırılması
- Şehircilik hizmetlerinin sunumunda kaynaklar etkin ve verimli bir şekilde kullanılması,
- Çevik, tanımlı, yapısal ve sistematik yönetişim mekanizması oluşturulması
- Şehir yönetişimi veri ile güçlendirilmesi
- Yaşam kalitesinin artırılması

Akıllı Şehir Yönetişimi ve Ekosistemi oluşturulması amacıyla;

- Ulusal ve yerel yönetim mekanizmalarının oluşturulmasına,
- Ulusal coğrafi bilgi sistemleri altyapısı çalışmaları ile koordinasyon sağlanmasına,
- Bilgi güvenliği ve kişisel verinin korunumuna yönelik yasal düzenlemelerin yapılmasına,
- Bütüncül mali yönetim anlayışına,
- Çözüm sağlayıcılarının kurumsal dönüşüm kapasitesinin artırılmasına,

Akıllı Şehir Çözümü kullanılan şehircilik hizmetlerinin geliştirilmesi ve sunumunda yer alan nitelikli insan kaynağı kapasitesinin artırılmasına,

- Hizmet kullanıcılarının Akıllı Şehirlere ilişkin kapasitelerinin artırılmasına,
- Teknoloji üreticileri, çözüm sağlayıcıları ve hizmet sağlayıcıları arasında Akıllı Şehir Teknoloji ve Çözümlerinin geliştirilmesi, üretilmesi ve kullanımına yönelik iş birliği ve etkileşim ortamı oluşturulmasına,
- Akıllı Şehir Mimarisi'nin oluşturulmasına,
- Şehircilik hizmetlerinin Akıllı şehir dönüşümünde kullanıcıların katılımının artırılmasına,
- Akıllı Şehir Çözümü kullanılan şehircilik hizmetlerinin yaygın şekilde kullanımına,
- Akıllı Şehir Bileşenlerinin hizmet bütünlüğünde olgunluğunun artırılmasına,
- Doğru, güncel, kaliteli ve standart verinin üretilmesine, paylaşılmasına ve kullanılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Yetkin ve Üreten bir Ekosistem ve Etkin ve Sürdürülebilir Yönetişim ile;

- Kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanımı sağlanacak ve maliyetler azalacak,
- Bilgi ve yeniliğe dayalı büyüme sağlanacak,
- Akıllı Şehirler alanında rekabet gücü ve istihdam artacak,
- Sosyal, kültürel ve kentsel gelişim sağlanacak,
- Paydaşlar arası birlikte çalışma ve iş birliği kültürü kazandırılacak,

Teknolojinin getirdiği hızlı değişim ve şehir hayatındaki zorluklar çevik bir şekilde yönetilebilecek,

- Akıllı Şehir Bileşenlerine bütüncül bir bakış açısı getirilecek,
- Akıllı Şehirlere ilişkin ortak ulusal strateji belirlenecek ve politika geliştirilecek,
- Ulusal strateji ve politikalarla uyumlu olacak şekilde yatırımlar bütüncül olarak değerlendirilecek ve önceliklendirilecek,
- Politikaların doğru proje ve faaliyetlerle doğru uygulandığı güvence altına alınacak,
- Pro-aktif ve katılımcı yönetim oluşturulacaktır.

Bu sayede 2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı ile Türkiye'de Akıllı Şehirler alanında gerekli kabiliyetlerinin oluşturulması ve ekonomik büyüme ve istihdam alanında itici güç etkisinin oluşturulması sağlanacaktır. Bu doğrultuda, 2020-2023 Ulusal Akıllı Şehirler Stratejisi ve Eylem Planı kapsamında vizyon olarak "Hayata Değer Katan Yaşanabilir ve Sürdürülebilir Şehirler" belirlenmiştir.

1.3 Kamuda Akıllı Yönetişim Uygulamalarında Paydaşlarla İletişim

Kamuda akıllı yönetim uygulamalarında; sorunları belirlemek, yenilikçi çözümler önermek ve toplumda açık bir kültürü teşvik etmek gereği vardır. Şikayetleri almak için dış aktörler (sivil toplum kuruluşları, üniversiteler vb.) ile ortaklıklar kurmak ve kurumun bağımsızlığından ödün vermeden çalışmalar yapmak gereklidir. Ayrıca belirli sosyal grupların yeterince temsil edilip edilmediğini sistematik olarak değerlendirmenin dışında, hizmetlerin kullanımında ve özellikle bu gruplardaki katılım girişimlerini ve uygulamalarını hedeflemek son derece önemlidir. İzleme ve değerlendirme uygulamaları ve yönergelerinin geliştirerek paydaş katılım faaliyetlerinin başarısını ölçmek ayrıca önem arz etmektedir.

Yerel yönetimler, sosyal medya gibi yenilikçi iletişim yöntemlerinin kullanılmasıyla katılımın mekânsal ve zamansal kısıtları bertaraf edebilirler. Bu çerçevede yerel yönetimlerin yanı sıra faaliyetlerinden yararlananların da açık kamu ilkeleri konusunda bilgi sahibi olmaları ve faaliyetleri benimsemeleri sağlanabilir. Yerel yönetimlerde çalışanların ve hizmetlerinden yararlananların açık kamu girişimi hakkında bilgi sahibi olabilmelerinin ön koşulu kurum tarafından benimsenen açık kamu yaklaşımının içeriğini tanımlayan, kısa, orta ve uzun vadeli hedefleri belirleyen bir strateji oluşturulmasıdır. Bu birimler şeffaflık, paydaş katılımı ve iş birliği konularında çalışmalar yürüterek raporlar hazırlayabilirler. Aynı zamanda yayınları, medya konferanslarını ve sosyal medyayı yönetebilirler.

Yerel yönetimlerde insan kaynağını en verimli biçimde kullanabilmenin yolu becerilerin ve uzmanlığın artırılmasıdır. Mevcut insan kaynağından açık kamu girişimleri bağlamında en yüksek faydanın elde edilmesi için gerekli bilgi ve beceri düzeylerine ulaşmalarının sağlanması gereklidir. Bu da hizmet içi eğitimler aracılığıyla mümkündür. Üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birlikleri gerçekleştirilerek bu tür kurum içi eğitimler gerçekleştirilebilir. Ayrıca ikramiye, ödül ve yarışma benzeri uygulamalarla motivasyonu artırıcı çözümler geliştirilebilir. Kamuda yapılacak olan bu çalışmalar etkili, verimli, sorumlu ve şeffaf kamu yönetimine geçişi sağlayacağı gibi, bu konulara

duyulan ihtiyaç doğrultusunda yerel yönetimlerde de akıllı yönetişimin geliştirilmesi için önemli bir motivasyon sağlayacaktır.

1.4 Vatandaşların Yönetime Daha Fazla Katılmasının Teşvik Edilmesi

Günümüzde, bilgi ve iletişim teknolojileri sayesinde haberleşme ihtiyaçlarımızı karşılamamızın yanı sıra, eğitimden sağlığa, tarımdan ulaşıma kadar bir çok alanda yenilikçi hizmetler ile karşılaşabilmekteyiz. Dijital dönüşüm ile birlikte insanların gündelik hayatlarında bilgiyi doğru şekilde yorumlayıp işleyebilen, yaşadığı çevreyi sorgulayan ve yaşam boyu öğrenme ilkesini benimseyen bir toplum modelinin oluşmasına zemin hazırlanmıştır.

Gelişen teknolojiler her alanda olduğu gibi şehir yapılarında da etkisini göstermekte olup, teknolojik imkanlardan gerektiği gibi yararlanamayan şehirler vatandaşların ihtiyaç ve beklentilerine cevap verememektedir. Akıllı şehirler sayesinde kentsel yaşam alanları dijitalleşerek, şehirde var olan tüm nesnelere interneti kapsamında birbirine bağlı hale gelmektedir. Bu durumda maliyet, zaman ve enerji tasarrufu sağlanarak vatandaşların yaşam kalitesinin artırılması amaçlanmaktadır. Vatandaşlar, şehrin ihtiyaçlarına inovatif bir şekilde cevap verebilmek için değerli geri bildirimleriyle yeni fikirlerin gelişimine katkıda bulunabilirler. Ancak vatandaş katılımının şehrin yararına kullanılabilmesi ve uygulanabilir çözümlere dönüştürülmesi katılımın başarılı bir şekilde yönlendirilmesine bağlıdır.

Verinin merkezi bir şekilde elde edilmesi, yönetilmesi, görüntülenmesi ve analiz edilmesi, şehirlerin kendilerine has ihtiyaçlarının karşılanması ve hedeflere erişim için ele alınan şehrin kendisine özgü bir platform gereksinimi akıllı şehir altyapısından veri elde edilebilmesi için (örneğin sensörler) açık, takip edilebilir, kullanıcı dostu bir ara yüz gereksinimi olması vatandaş katılımının işlevsiz kalmayacağı bir şekilde bilginin düzenlenmesi ve yönetilmesi gelen talebe veya fikre yönelik olarak ihtiyaç duyulan kaynakların tahsis edilmesi gerekmektedir. Örneğin, Seul'de kullanılan dijital platform sayesinde vatandaşların şehrin yönetimine ve ihtiyaçlarına dair fikirleri etkin bir şekilde ele alınmakta ve hayata geçirilmektedir. Platformdan aktarılan fikirlerin hayata geçirilme oranı ilgili görevliler için kilit performans kriterlerinden birisi olarak konumlandırılmıştır.

1.5 Kamu – Vatandaş, Kamu – Özel Sektör, Kamu – Kamu İş Birliklerinin Desteklenmesi, Üniversite ve Vatandaş Etkileşiminin Teşvik Edilmesi

Akıllı şehir yönetişimi ile Kamu - Vatandaş / Kamu - Özel Sektör iş birlikleri aracılığıyla kamu hizmetlerine ve operasyonlarına değer katma amaçlanmaktadır. Vatandaşlar, kamuyu katılabilecekleri ve etkileşime girebilecekleri vatandaş katılım platformları sağlamaya itmektedirler. Bu Kamu - Vatandaş iş birliğidir. Vatandaşlar kendilerini hükümetlerle ilişkilendirerek, politika oluşturma konusundaki görüşlerini bildirmek, faaliyetleri ve karar alma sürecini izlemek, bilgi paylaşımı, kamunun hesap verebilirliği ve daha fazla şeffaflık talep etmektedirler.

Farklı kamu kurumları içinde ve genelinde iş sürecinin yeniden tasarlanması ve sürecin izlenmesi, ekonomik güçlerin yürüttüğü Kamu – Vatandaş iş birliklerinin örneklerindedir. Teknoloji odaklı kuvvetler, alternatif ve kullanımı kolay teknoloji araçları ve platformlar sunarak hükümetlerde iş birliğini ve yenilikleri zorlamaktadır. Teknoloji, hükümetin iş birlikleri yoluyla yenilikleri dönüştürmek için verileri, insanları ve kaynakları birbirine bağlamasını sağlar. Bunun bir örneği, tartışma kurulları, sosyal ağ oluşturma, yorum yapma, değerlendirme araçları, anında mesajlaşma sesli, Kamu - Vatandaş görüntülü konferans ve mobil cihazlar dahil olmak üzere, hükümeti ve vatandaşları birbirine bağlayan Devlet - Vatandaş etkileşimine olanak sağlayan araçların toplandığı popüler sosyal medya platformlarıdır. Bu sosyal medya temelli vatandaş katılımı, vatandaşlar ve hükümetler arasında benzeri görülmemiş bir miktardadır ve iş birliğinin kalitesini arttırmaktadır (Ae Chun vd., 2012: 7).

Kamu kurumları, günümüzde çoğu ülkenin kurumsal çerçevelerinin ortak bir özelliği haline gelmiştir. Bununla birlikte, yetkileri ve çalışma biçimleri farklı siyasi, kurumsal ve tarihi arka planları göz önünde bulundurarak bir ülkeden diğerine farklılık gösterebilmektedir. Küresel ölçekte yaşanan gelişmeler, insanların gelecek beklentilerini, davranış modellerini, hizmet taleplerini ve bekleme sürelerini görülmemiş bir boyutta değiştirmektedir. Özellikle, bilgi teknolojileri ve iletişim alanlarında kaydedilen gelişmeler, küresel ekonominin yapı taşlarının da radikal bir şekilde yeniden yorumlanmasına neden olmuştur.

Yaşanan bu gelişmeler, ülkelerin kalkınma modeli anlayışlarını yeniden gözden geçirmelerini zorunlu kılmış, artan nüfus ve buna bağlı gelişen beklentiler, altyapı yatırımlarına olan ihtiyacı giderek arttırmıştır. Yanı sıra, kamu kaynaklarının yüksek maliyetli altyapı yatırımlarının finansmanında yetersiz kalması, altyapı yatırımlarının yürütülmesinde KÖİ modelinin kullanımının önemli bir seçenek olarak kabul görülmesi sonucunu doğurmuş ve ilgili model yaygınlaşmıştır (Kulaksız, 2017). KÖİ (Kamu Özel İşbirliği) modeli, kamu ve özel sektörün birbirine karşı oldukları değil, aksine iki paydaşın sahip oldukları farklı kaynaklarla, ilgili kamu hizmetini en uygun şekilde sunabilecekleri modele birlikte karar verdikleri bir yapıyı ifade etmektedir. Bu birliktelik, kamu hizmetinin hayata

geçmesini sağlarken, toplumun ihtiyaçlarına cevap vermekle kalmayıp yeni iş imkânlarını geliştiren sosyal bir etki de sağlamaktadır. Ancak bu aşamada üzerinde dikkatle durulması gereken en önemli husus, altyapı yatırımını gerçekleştirirken taraflar arasındaki riski en etkin biçimde paylaşımını sağlamak; gereksiz maliyetlerden ve gecikmelerden kaçınmaktır.

Yukarıda belirtilen bu temel parametreleri söylemek hayata geçirmekten çok daha kolaydır. Ancak, toplumlara hizmet eden, insanlar arasındaki ilişkileri dahi etkileyen altyapı yatırımları, halkların yaşadığı ekonomik ve sosyal çevrenin gelişmesine büyük katkı sağlamaktadır. Özellikle, başarılı ekonomilerde söz konusu altyapı yatırımlarının insanlar tarafından sürekli ve aralıksız kullanımı, ekonomik ve sosyal gelişimin öncü parametreleri arasında gösterilmektedir. Günümüzde küresel altyapı ihtiyacı her geçen gün artmaktadır. Buna karşı, 2008 küresel krizi sonrası ekonomilerin toparlanması istenen düzeyde gerçekleşmezken, özellikle 2020 yılında yaşanan pandemi sonrası önümüzdeki yıllarda da küresel büyüme oranlarının düşük seviyede gerçekleşmesini bekleyenler/öngörenler çok fazladır.

Bugün ülkelerin ekonomilerine baktığımızda, onlarca ülkenin merkez bankalarının uyguladığı politika faiz oranlarının sıfırın altında yahut sıfıra yakın olduğunu görmek mümkündür. Küresel ekonominin bir iyileşme sürecinde olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır (Lagarde, 2016). Ancak, bu iyileşme süreci birçok ülke için beklenenden yavaş, riskli ve oldukça kırılgan şekilde test edilmektedir. Ekonomilerin krizlerden kurtulmasının en önemli çözümünü ise altyapı yatırımları oluşturmaktadır. Konvansiyonel büyüme dinamiklerinin büyüme üzerinde yeterince etkin olmaması nedeniyle bu süreçte, halkın beklentilerini karşılayacak olan altyapı yatırımları büyümenin en açık potansiyel barındırdığı alanı teşkil ederken (Lagarde, 2016), altyapıların geliştirilmesine yönelik yapılan yatırımlar hem büyümenin ana motoru olacak hem de gelecekteki büyümenin temel yapı taşlarını oluşturacaktır.

Dünya geneline baktığımızda enerji sistemleri, akıllı şehirlerin inşası, ulaştırma ve su ile ilgili alanlarda büyük altyapı açıkları olduğu tespit edilmektedir. Tarihte şehirleşme oranlarının en yüksek düzeyde seyrettiği dönemden geçilmektedir ve altyapı ihtiyaçları hiç olmadığı kadar katlanarak artmaktadır. Diğer yandan altyapı ihtiyacının bir diğer tetikleyici faktörü olan uluslararası ticaret ve ilişkiler de benzer şekilde büyük bir hızla artmaktadır. Tüm bu gelişmelere bakarak, altyapı yatırımlarına olan ihtiyacın 2030 yılına kadar sürekli şekilde artacağı ve toplam ihtiyacın 90 trilyon Amerikan doları olacağı düşünülmektedir.

Buna ek olarak, beklenen büyümelere ve altyapı yatırımlarındaki artışa paralel olarak çevre sorunları ve karbon emisyonlarının artışı gibi başka sorunlarla karşılaşılması beklenmekte, yine bu sorunun çözümüne ilişkin benzer şekilde altyapı yatırımı ihtiyacında da artış olacağı öngörülmektedir. Bu noktada, küresel büyüme tahminlerini ve artan kamu ihtiyaçlarını karşılayacak altyapı yatırım ihtiyacının, daha önceleri öngörüldüğü gibi 2,5- 3 trilyon dolar/yıl seviyesinin neredeyse iki misli olan 6 trilyon dolar/yıl seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Büyüyen altyapı ihtiyacının büyük bir kısmı gelişmekte olan ülkelerde görülecektir. Bununla birlikte, gelişmiş ülkelerde ise akıllı şehirlerin kurulması ve altyapıların yenilenmesi, modernizasyonu ve eskimiş altyapıların iyileştirilmesine duyulan ihtiyaç, küresel altyapı yatırımlarının bütçesini artıracaktır.

2. SONUÇLAR

Akıllı yönetim fonksiyonlarını ve uygulamalarını tam olarak hayata geçirmenin oldukça zorlu bir süreç olduğunun altı çizilmelidir. Sunduğu avantajlar, yerel yönetimler ve şehir sakinleri için oldukça cazip gelmekle birlikte; teknik, yönetsel, ekonomik ve toplumsal bir dizi sorunun çözülmesi gerekmektedir. Geleceğin akıllı şehirlerinin oluşturulması her şeyden önce bilişim sektörü, kamu, yerel yönetimler ve şehrin paydaşlarından oluşan çok sayıda aktörün birlikte çalışmasına dayanan bir yönetim anlayışını gerektirmektedir. Ayrıca akıllı şehir politikaları geliştirirken teknolojik sorunlar, veri güvenliği, özel verilerin gizliliği, yüksek maliyetler, nitelikli insan gücü, hizmet kullanıcıları ve paydaşların teknolojiyi benimseme düzeyi gibi çok sayıda faktörün göz önünde bulundurulmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Sonuç olarak, akıllı şehirlere yönelik akademik, politik ve toplumsal ilgideki ciddi artışa rağmen, hükümetlerin ve şehir yönetimlerinin akıllı şehir politika ve stratejilerini belirlemede mevcut kaynaklarını iyi değerlendirmeleri, bütüncül eylem planları ve programlar oluşturmaları, uygunluk ve maliyet etkinlik analizlerini doğru bir şekilde yaparak ve sürdürülebilirlik ilkelerini kullanarak geliştirmeleri gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- AE CHUN, S., Luna-Reyes, L. F., & SANDOVAL-Almazan, R. (2012). Collaborative e-government. Transforming Government: People, Process and Policy, 6(1), 5-12.
- Batal, S. (n.d.). Yeni Kamu Yönetiminde Yönetişim Kavramı ve Türkiye’de Yerel Yönetimler Alanındaki Uygulama Örnekleri. 2022, from <https://www.mevzuatdergisi.com/2010/01a/02.htm>

H.Bayraktar vd.: Akıllı Yönetişim

- Kaygısız, Ü. & Aydın, S. Z. (2017). YÖNETİŞİMDE YENİ BİR UFUK OLARAK AKILLI KENTLER - SMART CITIES AS A NEW DIMENSION IN GOVERNANCE . Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 9 (18) , 56-81 . DOI: 10.20875/makusobed.292381
- Kulaksız, Sıla, Altyapı Yatırımlarında Alternatif Finansman Araçlarının Değerlendirilmesi: Türkiye Uygulaması İçin Öneriler, Hazine Uzmanlık Tezi, Ankara, 2017
- Lagarde, Christine, Decisive Action to Secure Durable Growth, April, 2016.
- T.C. Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2021. Akıllı Yönetişim/ www.akillisehirler.gov.tr/egitim-akilli-yonetisim/, (Eylül 2022).
- Uğur, A. (1997). Yeni Demokrasinin Yeni Aktörleri: STK'lar, Merhaba Sivil Toplum, Der., Taciser Ulaş, Helsinki Yurttaşlar Derneği, Ankara.